

механізм у питаннях формування та використання бюджетних коштів потребує змін в правовому, організаційному і методичному руслі з тим, аби сприяти демократичним зрушенням. З одного боку, ці зміни можливі тільки при відкритості влади та її політичній волі співпрацювати з громадськістю, а з іншого – при бажанні самих мешканців територіальних громад приймати активну участь у бюджетному процесі.

Література:

1. Юрій С.І. Фінансова парадигма місцевого самоврядування / С.І. Юрій // Світ фінансів. – 2004. – № 1. – С. 6–14.
2. Аналітична записка «Напрями активізації участі громадськості у місцевому самоврядуванні в містах України» [Електронних ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_analit/gromadsk.pdf.
3. Рішення сесії Івано-Франківської міської ради «Про затвердження Положення про консультативне опитування мешканців міста Івано-Франківська» від 29.10.2015 № 1858-58 [Електронних ресурс]. – Режим доступу: <http://www.namvk.if.ua/dt/26267/>.

Русін Віктор

*К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САОВРЯДУВАННЯ

Проблеми фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування в Україні завжди мали місце. За всі роки незалежності України в переважній більшості органів місцевого самоврядування спостерігалась хронічна нестача фінансових ресурсів. Це не тільки унеможливило надання суспільних послуг населенню на належному рівні, а й призводило до того, що в абсолютній більшості населених пунктів України не вирішувались найболючіші життєві проблеми населення. Як наслідок, занепадала соціально-економічна сфера, погіршувався стан місцевої інфраструктури (у тому числі доріг) та інших важливих для населення засобів комунікацій. За рахунок коштів місцевих бюджетів продовжують забезпечуватись в першу чергу лише захищені статті

видатків, зокрема виплата заробітної плати працівникам бюджетних установ та оплата енергоресурсів. Оскільки на сьогодні ці питання не вирішені, то і далі надзвичайно актуальним питанням залишається зміцнення фінансових основ місцевого самоврядування та покращення бюджетного забезпечення територіальних громад.

Питання, пов'язані з фінансовим забезпечення органів місцевого самоврядування завжди були в центрі досліджень провідних науковців у сфері державних та місцевих фінансів, а також практиків. Дані проблеми неодноразово у своїх працях піднімав і видатний український вчений-економіст – Сергій Ілліч Юрій. Зокрема, у публікації «Фінансова парадигма місцевого самоврядування» науковець наголошував на тому, що: «найвища мета суспільства – досягти того, щоб увесь «життєвий простір» існування особистості став насправді людським» [1]. Основну роль у забезпеченні цієї мети Сергій Ілліч відводив фінансам, у тому числі і місцевим фінансам, як підвалинам реального існування місцевого самоврядування. Актуальним і на сьогодні залишається твердження науковця: «що найбільючішою проблемою функціонування регіональної влади було й залишається фінансове забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування» [1].

У 2014 р. Україна оголосила курс на децентралізацію. У прийнятому плані заходів “Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні” від 1 квітня 2014 р. було визначено проблеми, які потребують розв'язання, зокрема і окремі пункти про внесення змін до бюджетного і податкового кодексів, які прийняли наприкінці грудня цього року. З 1 січня 2015 р. в Україні розпочато нову систему розподілу фінансів між державним та місцевими бюджетами. Ці зміни покликані розширити права місцевих органів влади та надати їм значну бюджетну самостійність, зокрема запропоновано нові підходи до визначення взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами та розширено джерела наповнення місцевих бюджетів.

В Україні запрацювала нова система міжбюджетних відносин за допомогою міжбюджетних трансфертів при якій горизонтальне вирівнювання здійснюється не за видатками, а за доходами. Система горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій покликана одночасно стимулювати органи місцевого самоврядування до нарощування дохідної бази їхніх бюджетів.

Право на горизонтальне вирівнювання мають лише обласні бюджети, бюджети міст обласного значення, районі бюджети і бюджети об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад. Горизонтальне вирівнювання здійснюється за надходженням податку на доходи фізичних осіб у всіх вище зазначених місцевих бюджетах та за надходженням податку на прибуток підприємств лише у обласних бюджетах.

Базова дотація дає можливість отримати фінансове вирівнювання з державного бюджету лише в обсязі 80% суми, необхідної для досягнення значення індексу забезпеченості відповідного бюджету 0,9. Тобто 100% вирівнювання фінансових можливостей бюджету, який отримує базову дотацію до середнього показника фінансової забезпеченості відповідних бюджетів по всій країні не буде. Отже, органи місцевого самоврядування в результаті власної бездіяльності не будуть 100% вирівняні з фінансовими можливостями з відповідними місцевими бюджетами по всій країні. Якщо значення індексу податкоспроможності в межах 0,9–1,1, то вирівнювання не здійснюється, а якщо індекс податкоспроможності більший 1,1, то передається реверсна дотація з відповідного місцевого бюджету до державного бюджету, однак в обсязі лише 50% суми, що перевищує значення такого індексу. Отже, органи місцевого самоврядування мають стимул до розвитку підприємництва та збільшення зайнятості населення в їхніх територіальних громадах, оскільки якщо індекс податкоспроможності їхнього бюджету буде вищим ніж середнє значення по відповідних бюджетах в цілому по країні, то у них вилучать лише 50% суми, що перевищує значення такого індексу, а других 50% суми залишиться у їхньому бюджеті.

Дохідну базу місцевих бюджетів розширено за рахунок перерозподілу платежів між державним та місцевими бюджетами та розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо справляння вже раніше належних їм видів надходжень, а саме:

- зарахування плати за надання адміністративних послуг передано з державного бюджету місцевим бюджетам (зарахування плати за надання адміністративних послуг за місцем їх справляння);
- зарахування 10% податку на прибуток підприємств (лише приватного сектору економіки, крім підприємств державної форми власності) до обласних бюджетів;

– збільшення відсотка зарахування до місцевих бюджетів екологічного податку (80%);

– запровадження з 2015 р. справляння акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів (від 2% до 5% вартості реалізованого товару), який зараховуватиметься до відповідних бюджетів територіальних громад за місцем діяльності суб'єктів господарювання;

– отримання органами місцевого самоврядування права самостійно приймати рішення щодо визначення ставки податку на нерухоме майно для об'єктів житлової та нежитлової нерухомості (до 2% мінімальної зарплати за 1 кв. м. площі об'єкта оподаткування) з урахуванням типів об'єктів та зональності їх розташування, а також право встановлювати пільги зі сплати цього податку;

– скорочення переліку пільг, що можуть надаватись державою по сплаті земельного податку та розширено повноваження органів місцевого самоврядування в частині встановлення ставок та пільг по платі за землю.

Доходи від податкових надходжень рада громади може витратити лише за своїм рішенням. У 2015 р. власні ресурси територіальних громад збільшилися, однак знову ж таки піднімається питання про їх фінансову спроможність. Тому, не варто очікувати, що держава наповнить місцеві бюджети. Потрібно органам місцевого самоврядування проявляти бажання та ініціативу для наповнення своїх бюджетів.

Вважаємо за доцільне, загально відоме твердження «що витратити можна лише зароблені гроші», варто і застосувати до діяльності органів місцевого самоврядування. Гроші можна заробляти або на виробництві товарів, або на наданні платних послуг, що не зовсім притаманне місцевому самоврядуванню. Проте, налагодження виробництва будь-яких товарів чи надання певних платних послуг на території певної громади дає можливість мешканцям отримувати заробітну плату, а бюджетам місцевого самоврядування податки та збори. Отже, розвиток та наявність бізнесу на території громади – це джерело грошей для місцевого самоврядування. За отримані податки органи місцевого самоврядування повинні утримувати освітні та культурні заклади, об'єкти інфраструктури, дороги, заклади охорони здоров'я, громадський транспорт, забезпечувати надання суспільних послуг населенню, а також створювати умови для розвитку бізнесу на

території громади та сприяти появі нових робочих місць. Сьогодні в Україні реально відсутній бізнес, який у необхідній кількості та якості міг би забезпечити людей роботою з гідною заробітною платою, а місцеві бюджети податками та зборами.

Отже, запорукою ефективного функціонування органів місцевого самоврядування має стати заробляння грошей та їх ефективне і економне витрачання. Місцевій владі необхідно акцентувати увагу на створенні економічних стимулів для розвитку бізнесу на території її громади та на альтернативних джерелах наповнення фінансовими ресурсами власних бюджетів. Вирішення проблем фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування в Україні – це пріоритетний напрямок розвитку нашої держави для підвищення соціального статусу і благополуччя населення.

Література:

1. Юрій С.І. Фінансова парадигма місцевого самоврядування / Сергій Ілчій Юрій // Світ Фінансів. – 2004. – Вип. 1. – С. 6–14.

2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

Сай Леся

*К.е.н., доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва
Національного університету «Львівська політехніка»*

Вітко Ірина

Студентка Національного університету «Львівська політехніка»

РИЗИКИ ПРИ МОТИВУВАННІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток економіки в Україні на сьогоднішній день характеризується високою ризиконасиченістю, що виникає у зв'язку з економічною і політичною нестабільністю, недосконалістю законодавчої бази держави, недбалістю підприємців та інших факторів [1, с. 75]. У міру розвитку ринкових відносин в Україні з'являються нові фактори, які впливають на функціонування